Begrotingsbehandeling Volkshuisvesting en Ruimtelijke Ordening – december 2026

De winter is in aantocht en de verwarming staat alweer te loeien. Nog altijd worden we geconfronteerd met hoge aardgasprijzen door grote onzekerheid op de gasmarkt. Sinds de oorlog in het Midden-Oosten is uitgebroken, zijn de zorgen over de energierekening toegenomen. De beste bescherming tegen hoge en onzekere energieprijzen is een verduurzaamde woning of bedrijfspand, en het gebruik van zoveel mogelijk duurzame energie van eigen bodem. Ook biedt verduurzaming de kans om woningen en gebouwen die comfortabel zijn in de winter, ook leefbaar te maken in de zomer. Het is daarmee niet langer de vraag óf we gaan verduurzamen, maar hoe we ervoor zorgen dat iedereen een comfortabele, gezonde woning krijgt in de winter én in de zomer. Dat begint bij langjarige zekerheid over beleid, financiële middelen en goede ondersteuning voor huishoudens die dat nodig hebben. Het Interdepartementaal Beleidsonderzoek (IBO) over de energietransitie van de woningvoorraad geeft hiervoor een mooie aanzet.

Verduurzamen loont in 2030 nog meer, zorg ervoor dat iedereen mee kan doen

Verduurzamingsmaatregelen leveren vandaag al een aanzienlijk voordeel op de jaarlijkse energiekosten. En ondanks veranderingen in de energierekening zal dit voordeel in 2030 nog groter zijn. Uit onderzoek van CE Delft blijkt dat het voordeel op de energierekening bij verduurzamingsmaatregelen in 2030 zal stijgen met 20 tot 45 procent. Voor een middelgrote woning met zonnepanelen, warmtepomp, thuisbatterij en slimme sturing is dat voordeel meer dan €1600, ten opzichte van een woning op aardgas.

Houd daarom in alle gevallen verduurzaming aantrekkelijk door het subsidiebudget van onder andere de ISDE, SVVE, SVOH en WIS(2.0) op peil te houden na 2030. Maak ook een meerjarenplan voor aanpassing van subsidievoorwaarden en subsidiehoogte. Nu is elk jaar een verrassing. Zowel woning- en gebouweigenaren als marktpartijen zijn gebaat bij continuïteit en zekerheid. Met normering wordt deze zekerheid nog groter. Door een voorspelbare afzet kan de markt zich verder professionaliseren en worden duurzame alternatieven voor een breder publiek een aantrekkelijke optie. Het normeren van de verwarmingsinstallatie is daarom een logische stap. Wel is een goede balans nodig tussen normeren van wat (bijna) rendabel is, en subsidie of een goedkope lening voor wie dat nodig heeft. Ook moet het zijn toegestaan om voor een andere efficiënte, duurzame verwarmingstechniek te kiezen, zolang dat binnen bijvoorbeeld de efficiëntie-eis van de norm past.

Laat iedereen profiteren van de goedkope uren van het energiesysteem

Met de invoering van tijdsafhankelijke nettarieven voor huishoudens per 1 januari 2029 ontstaat een prikkel om elektriciteitsverbruik, waar dat mogelijk is, te verplaatsen naar rustigere momenten op de dag. Daarmee

kan het elektriciteitsnet op piekmomenten worden ontlast. Het handelingsperspectief verschilt echter sterk per toepassing. Zo kan een warmtepomp minder flexibel worden ingezet dan een thuisbatterij of laadpaal. Dit vraagt aandacht bij de precieze vormgeving van de tijdsafhankelijke nettarieven en ondersteunend beleid zoals verlaging van de energiebelasting op elektriciteit. Bovendien gebeurt slim verduurzamen vaak bij huishoudens die beschikken over voldoende kennis en financiële ruimte. Het is daarom zaak dat elk huishouden wordt geholpen met het verschuiven van zijn of haar energieverbruik, waar dat mogelijk is.

Regel daarom dat prijssturing en slimme verduurzaming ook bereikbaar worden voor huishoudens die niet zelf de middelen hebben om te investeren. Dit kan onder andere door slimme verduurzaming toegankelijk te maken via het Nationaal Warmtefonds en (opvolgend vanuit) het Noodfonds Energie.

Voor nieuwbouwwoningen is het zaak dat netbewust bouwen op landelijke schaal mogelijk wordt. Dat is mogelijk door lokaal aanbod en vraag op elkaar af te stemmen en door een goede samenwerking tussen bouwer, netbeheerder en provincie. Om netbewust bouwen echt op de kaart te zetten of zelfs congestieverzachtende projecten te realiseren, is wetgeving nodig waar energie, warmte en koude beter bij elkaar komen. Breng daarom in kaart door welke aanpassing van wet- en regelgeving ruimte wordt geboden aan het wijkenergiesysteem van de toekomst.

Reken er maar wel op: warmtenetten onmisbaar in het energiesysteem

Warmtenetten zijn nodig in de energiemix om onze energieonafhankelijkheid te vergroten. De uitrol van warmtenetten blijft echter achter vanwege de complexe businesscase. Ondertussen zwakt de ambitie voor het aantal warmtenetaansluitingen in 2030 verder af. Dat heeft gevolgen voor de inrichting en haalbaarheid van ons toekomstige energiesysteem.

Zet daarom in op een goed ondersteunend financieel pakket, uiterlijk tijdens de Voorjaarsbesluitvorming. **Regel op korte termijn in ieder geval continuering van de stimuleringsregeling aardgasvrije huurwoningen (SAH) en voldoende budget richting 2030.** Daarnaast is het zaak dat de noodzakelijke wet- en regelgeving wordt doorgezet en dat de betaalbaarheid voor eindgebruikers spoedig wordt geborgd. Ook blijft druk nodig op het proces om de publieke uitvoeringskracht op tijd op orde te krijgen. Als private warmtebedrijven bereid zijn activiteiten over te dragen, moet dit snel en zorgvuldig worden afgehandeld door hiervoor éénmalig geld vrij te maken. Tot slot moet er snel duidelijkheid komen over waar warmtenetten wél komen.

Versnel de isolatieaanpak in de praktijk

Het goed isoleren van een woning geeft een lagere energierekening en gezondheidswinst door het verminderen van het risico op vocht- en schimmelproblemen. Volgens het dashboard energiesubsidies van het CBS zijn in de periode 2022 tot en met 2025 ruim 570.000 koopwoningen en woningen in Verenigingen van Eigenaars (VvE's) geïsoleerd, in het kader van het Nationaal Isolatieprogramma. Deze cijfers laten zien dat steeds meer woningeigenaren hun woning isoleren, om zo de energierekening te verlagen. Tegelijkertijd blijkt dat er een blijvende inzet nodig is om ook de andere woningen te bereiken. **Trek de uitvoering van isolatieaanpakken vlot door woningeigenaren maximaal te ontzorgen. Dat kan door de ISDE voor hen aan te vragen en voorfinanciering via de gemeente of het Nationaal Warmtefonds standaard mogelijk te maken.** Benut ook de rol van energiegemeenschappen in de verduurzamingsopgave en ontzorging. Ondersteun deze gemeenschappen met het Versterkingsprogramma Energiegemeenschappen en regel

structurele middelen hiervoor. Energiegemeenschappen zijn in staat om via hun lokale netwerk mensen te helpen met isolatiemaatregelen, maar ook met de overstap naar een aardgasvrije verwarmingsoplossing en het flexibiliseren van de stroomvraag.

Daarnaast moeten uitvoeringsobstakels nu écht worden weggenomen. De uitvoering van (spouwmuur)isolatiemaatregelen loopt nog steeds spaak. **Er moet daarom heel snel een werkbare, landelijke gedragscode komen voor natuurvriendelijk isoleren, waarbij niet nog eens extra maatregelen worden neergelegd bij isolatiebedrijven voor natuurcompensatie** (bij een negatieve eDNA-test). Elke vertraging van de gedragscode zorgt voor een uitzichtloze situatie en schaadt het vertrouwen in een werkbare oplossing voor isolatiebedrijven.

Koele woningen in de zomer zijn net zo belangrijk als warme woningen in de winter

De afgelopen zomer was extreem heet en veel Nederlanders kampten met hoge binnentemperaturen. Uit onderzoek van Common Futures blijkt dat bewoners veel comfortabeler hittegolven kunnen doorstaan als er wordt geïnvesteerd in groen in de wijk, zonwering, ventilatie en koelte uit de bodem. Een koelere leefomgeving met meer groen, water en voldoende schaduwwerking van bomen vermindert de warmtelast met zo'n 50 procent. Dat is gratis verkoeling voor iedere bewoner. Buitenzonwering aan het gebouw levert de grootste winst op en reduceert de resterende temperatuuroverschrijding met zo'n 60 procent. Voor de dan nog resterende koelvraag kunnen nachtventilatie en een bodemwarmtepomp/-bron het comfort verder verhogen zonder grote extra belasting van het elektriciteitsnet. Daar waar dit mogelijk is.

Op dit moment krijgt koeling nog te weinig aandacht in de uitvoering van de energie- en warmtetransitie. **De NVDE ziet daarom graag dat koeling en maatregelen die hittestress verminderen onderdeel worden van de gemeentelijke wijkaanpak. Neem ook maatregelen zoals zonwering op in de ISDE-regeling en het Nationaal Warmtefonds, in lijn met de motie Dassen.** De woning warmt minder snel op als goede isolatie gecombineerd wordt met (buiten)zonwering en de toevoeging van groen. Ook innovatieve oplossingen zoals glascoatings en aantoonbaar effectieve binnenzonwering kunnen bijdragen.

Reken jezelf niet arm met groen gas: vraag doet aanbod volgen

Er wordt zowel in het Interdepartementaal Beleidsonderzoek (IBO) energietransitie woningvoorraad als de Startanalyse van PBL vanuit gegaan dat groen gas nog maar een zeer beperkte rol in de gebouwde omgeving zal krijgen. Uit een rapport van Common Futures blijkt dat groen gas één van de essentiële bouwstenen is in de gebouwde omgeving, met name omdat een warmtenet of volledig elektrische warmtepomp niet altijd (kostentechnisch) mogelijk is. Bovendien wordt het aanbod van groen gas (mede) bepaald door de vraag. **Zet maximaal in op de ontwikkeling van het aanbod van groen gas met stabiele investeringsvoorwaarden. En zorg voor een snelle inwerkingtreding van de bijmengverplichting.**

De Nederlandse Vereniging Duurzame Energie (NVDE) maakt zich sterk voor een energievoorziening die volledig is gebaseerd op hernieuwbare energie door het bundelen van krachten uit de gehele sector. De aangesloten bedrijven zijn actief in hernieuwbare elektriciteit, warmte en gassen en in duurzame mobiliteit, de gebouwde omgeving en de industrie. De activiteiten voor duurzame energie bij 1.600 aangesloten bedrijven vertegenwoordigen nu al een omzet van ruim € 43 miljard en bijna 200.000 werknemers in Nederland.